

ZiKo-Vo: een kindvolgsysteem voor peuters

Wat is ZiKo-Vo?

ZiKo-VO staat voor 'Zelfevaluatie-Instrument voor de Kinderopvang: Kindvolgsysteem' en werd door CEGO ontwikkeld in opdracht van Kind & Gezin. Het gaat om een kindvolgsysteem voor baby's en peuters van 0 tot 3 jaar. Het instrument is ontwikkeld voor onthaalouders met als doel een kritische blik te werpen op hun eigen opvang. Dit doen ze door om de zoveel maanden een portret in te vullen van elk van de kinderen in hun opvang. Op basis van dit portret kan de onthaalouder een actie ondernemen voor de opvang in het algemeen (spoor 1) of een voor een individueel kind (spoor 2).

Portret van een kind

Het portret van het kind wordt in zes stappen ingevuld.

In een **eerste** stap worden, net als in een klasscreening, het welbevinden en de betrokkenheid van het kind gescoord in de ballonnetjes. De onthaalouder baseert zich hiervoor op het beeld dat ze heeft van het kind gedurende de voorbije maanden.

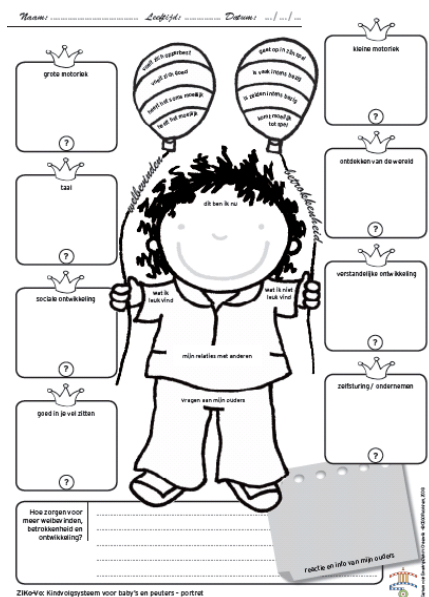
Vervolgens wordt het mannetje zelf ingevuld. In het hoofdje wordt een algemeen beeld van het kind gegeven: 'Dit ben ik nu!'. De onthaalouder beschrijft gewoon wat bij haar opkomt als ze aan dit kind denkt.

De **derde** stap is het invullen van het hemdje van het mannetje. Hierin kan ze neerschrijven wat het kind wel en niet graag doet, en met wie het kind vooral optrekt, of met wie het een goede of een minder goede relatie heeft.

In de **vierde** stap wordt de ontwikkeling van het kind beschreven. In de acht kadertjes rond het mannetje is er plaats om iets te noteren over de acht ontwikkelingsdomeinen. De bedoeling is hier om de evolutie te beschrijven. Het kind wordt vergeleken met zichzelf, en niet met andere kinderen van dezelfde leeftijd. Deze beschrijving kan anekdotisch zijn. Bij 'grote motoriek' kan er bijvoorbeeld geschreven worden dat het kind heel graag het trapje op en af gaat, dat dat echt wel 'zijn ding' is, en dat hij daar drie maanden geleden nog bang voor was. Er wordt dus afgestapt van de 'klassieke' benadering die gebaseerd is op de gekende lijsten 'kan hinken op een been, lopen op een rechte lijn, enz'. Er wordt echt vertrokken vanuit dit kind: 'Wie is het? Waar is het mee bezig?'

Wanneer deze vier stappen doorlopen zijn, heeft de begeleidster al een mooi beeld van het kind geschetst, maar heeft ze misschien ook nog enkele vragen. Daarom is er in een **vijfde** stap ruimte voorzien om bijkomende vragen te stellen aan de ouders. Deze kunnen genoteerd worden in het broekje van het mannetje.

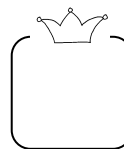
De **laatste** stap heeft de naam 'Actie!'. Hier gaat de onthaalouder een actie ondernemen specifiek voor dit kind. Dit kan iets zijn om het kind te ondersteunen in zijn ontwikkeling, of om zijn betrokkenheid te bevorderen, maar evengoed iets waarmee ze hem echt plezier zou kunnen doen, wat echt zijn welbevinden in de positieve zin zou beïnvloeden. Een actie voor dit kind kan natuurlijk ook weerslag hebben op meerdere kinderen, of bestaan uit een actie die de hele groep ten goede komt.

■■■ **Positieve van het kind**

Een heel belangrijk principe van ZiKo-Vo is dat er altijd gekeken wordt naar het positieve binnen het kind. Er wordt niet bijgehouden wat het kind nog niet kan, maar wel aangegeven wat het wél al kan.

De evolutie wordt benadrukt, niet het moment waarop een kind iets wel of niet kan. Om dit nog verder te benadrukken wordt er gewerkt met kroontjes boven elk ontwikkelingsdomein. Door een bepaald kroontje in te kleuren kan de onthaalouder aangeven wat het 'talent' is van elk kind. Ook al is een kind misschien wat 'zwakker' dan leeftijdsgenootjes, toch wordt er voor elk kind gezocht naar iets waar dit kind echt mee bezig is, wat echt zijn ding is.

Hoewel het voor hen vaak een nieuwe manier van kijken naar kinderen betekent, zijn vele onthaalouders erg enthousiast over het systeem. Vooral de positieve insteek vinden ze heel belangrijk.

■■■ **ZiKo-Vo in het onderwijs?**

Tijdens de GOK-vorming 'Breed evalueren in het kleuteronderwijs' werd het kindvolgsysteem aangehaald als voorbeeld van 'breed' kijken naar kinderen: niet enkel de ontwikkeling wordt meegenomen, maar ook het welbevinden en de betrokkenheid, de relaties, de interesses, en vooral, het talent van het kind.

Vele leerkrachten reageerden zeer enthousiast op het systeem. Vooral voor de 2,5 en 3-jarigen zag men vele kansen. Vaak weet men immers niet hoe om te gaan met het kindvolgsysteem van de school omdat het 'niet past' op de jongste kleuters. Met dit systeem daarentegen kan men, zelfs op korte tijd, toch een heel mooi, breed en volledig beeld geven van het kind. Als dit twee of drie keer per jaar wordt gedaan, heeft men bovendien een goed zicht op de evolutie van het kind.

■■■ **Oudercontacten**

Verschillende leerkrachten van de peuterklasjes zijn meteen aan de slag gegaan met de portretten. In verschillende scholen bleken later ook de leerkrachten van de 4- en 5-jarigen enthousiast. De meeste onder hen zagen het als een goede leidraad om oudercontacten te houden. Ze konden immers op één blad alle informatie kwijt die ze aan de ouders willen meegeven. Ouders van hun kant worden door de leuke tekening en het erg persoonlijke beeld dat ze krijgen van hun kind meer aangesproken. Het instrument laat ook duidelijk ruimte voor interactie met de ouders, wat hen nog meer betreft bij hun kind in de klas. Bovendien geeft de positieve insteek het gesprek ook een constructieve basis. Het hoeft niet altijd te gaan over wat hun kind 'nog niet' kan. De tijdsinvestering voor de leerkracht vooraf blijkt, na wat inwerkingstijd, ook best mee te vallen.

■■■ **Aanpassen aan kleuteronderwijs – overgang kinderopvang kleuter**

Leerkrachten uit het kleuteronderwijs zijn dus erg enthousiast. Maar voorlopig werkt iedereen nog met het instrument dat ontwikkeld werd voor de kinderopvang. Om er nog meer een instrument van te maken dat optimaal aansluit bij de eigenheid van het onderwijs, loopt er momenteel een try-out bij verschillende leerkrachten en scholen. Wellicht zal hieruit een aangepaste versie van ZiKo-Vo ontstaan.

Zowel onthaalouders als leerkrachten menen ook dat door met hetzelfde instrument te werken de overgang van kinderopvang naar de school eenvoudiger, transparanter kan worden, zowel voor ouder als begeleider. Het kind vanaf het begin op dezelfde manier opgevolgen, biedt vanzelfsprekend een schat aan informatie. Bovendien is het ook voor de ouders leuk om aan de hand van de opeenvolgende portretten te zien hoe hun kind evolueert van baby tot peuter, tot kleuter, en wie weet ook later tot lagereschoolkind, puber, en....op pensioen gaat. Wat een evolutie!

Tekst: Kristien Silkens – Steunpunt Gelijke Onderwijskansen